

Milieujaarverslag 2021

 <i>zorggroep charim</i>	
Soort document: Rapportage	Vaststel datum: 15-9-2022
Versiedatum: 27-10-22	Verantwoordelijk leidinggevende: Directeur Services
Evaluatiedatum: Jaarlijks bij jaarplan/begroting	Documenteigenaar: Projectmedewerker MVO
Aantal pagina's: ??	

Inhoud

Voorwoord.....	3
Inleiding.....	4
Samenvatting Milieuprestaties.....	5
Voortgang uitvoering milieubeleidsplan	8
Conclusies	10
Vervolgacties.....	11

Voorwoord

Beste Lezer,

In haar strategisch beleidsplan 2018-2022 heeft Zorggroep Charim zorg voor de omgeving voor het eerst als strategisch speerpunt opgenomen. In het strategisch beleidsplan Menslievende Zorg dat voor 2023 tot 2026 geldt, wordt expliciet als doel gesteld de ecologische voetafdruk van de organisatie te verkleinen. Bij een Christelijke identiteit past wat Charim betreft ook de zorg voor de schepping, zoals uitgedrukt in het begrip rentmeesterschap. Om vorm te geven aan dat rentmeesterschap is in 2021 een visie op duurzaamheid ontwikkeld, die verder is uitgewerkt in het milieubeleidsplan.

Hoewel Charim sinds 2018 jaarlijks via de milieubarometer haar milieu-impact publiceert, maakte tot op dit moment de milieu-impact geen onderdeel uit van de interne jaarcyclus van de organisatie. Met de vaststelling van dit eerste milieujaarverslag komt daar verandering in. Met ingang van het jaarverslag 2022 zal het milieujaarverslag deel uitmaken van het jaarverslag.

In 2019 heeft Charim de Green Deal duurzame zorg ondertekend. Daarmee hebben we ons ook verplicht om het certificaat milieuthermometer zorg te behalen. Naar verwachting kunnen we dat in het voorjaar van 2023 inderdaad behalen. Daarmee kunnen we laten zien dat we rentmeesterschap serieus nemen.

H.A.J Hofsteenge
Raad van Bestuur
Zorggroep Charim

Inleiding

Het hoofddoel van Charim is het leveren van duurzame totaalzorg aan ouderen, passende bij hun dromen, wensen en verlangens. Charim wil samen met medewerkers, partners duurzame waarde creëren in alles wat we doen. Wij nemen verantwoordelijkheid voor de veiligheid en gezondheid van onze medewerkers en bewoners, de bescherming van de leefomgeving en de levenskwaliteit in de samenleving waar we actief zijn.

In dit jaarverslag laten we de milieuprestatie van Charim als geheel en per locatie zien, leggen we die naast de doelen die we onszelf gesteld hebben in het duurzaamheidsbeleid 2022-2026, beschrijven we de acties die we hebben uitgevoerd om die doelen te behalen en stellen we vervolgacties vast.

Samenvatting Milieuprestaties

In deze samenvatting laten we de milieuprestaties van Charim als geheel zien. Daarnaast vestigen we de aandacht op opvallende zaken op locaties. Een volledig overzicht van de prestaties per locatie vindt u in de bijlagen. De bijlagen en de gegevens in de onderstaande tabellen zijn ontleend aan de milieubarometer (www.milieubarometer.nl) waar Charim sinds 2018 haar uitstoot publiceert. De uitstoot is berekend op basis van opgave door Charim met standaard waarden voor CO2 uitstoot per activiteit.

CO2 uitstoot

Per saldo is de CO2 uitstoot van Charim in 2021 licht **toegenomen** ten opzichte van 2020. Dat is voornamelijk te verklaren door de significant strengere winter van 2021 ten opzichte van de relatief milde winter van 2020. Uitschieters zijn 't Boven eind dat halverwege 2021 overging naar een nieuw gebouw, met een veel betere energie prestatie. De grote afname van CO2 uitstoot van de Wiltonstraat is grotendeels cosmetisch omdat woon-werk verkeer op een andere manier verwerkt is. De CO2-uitstoot die aan de Wiltonstraat is toe te rekenen bestaat, vanwege het huurcontract inclusief verwarming en elektriciteit, voor het overgrote deel uit gereden kilometers. Het aantal kilometers woon-werkverkeer en zakelijke verkeer is ten opzichte van 2020 wel toegenomen. Hetgeen begrijpelijk is vanwege de lockdowns in 2020.

Locatie	2018 ton CO2	2019 ton CO2	2020 ton CO2	2021 ton CO2	% tov 2020	% tov 2018
Elim	482	196	244	211	13,52%	56,22%
Tollekamp	564	226	195	243	-24,62%	56,91%
Meent	854	349	405	428	-5,68%	49,88%
Engelenburg	889	467	497	501	-0,80%	43,64%
Boveneind	723	336	367	284	22,62%	60,72%
Groenewoude	193	43	141	137	2,84%	29,02%
Amandelhof	759	447	482	565	-17,22%	25,56%
Spathodea	255	83,3	81,2	90,9	-11,95%	64,35%
Looborch	608	170	209	228	-9,09%	62,50%
Wiltonstraat	393	28,6	163	117	28,22%	70,23%
TOTAAL	5720	2345,9	2784,2	2804,9	-0,74%	50,96%

Locatie	Gas	Elektriciteit	co2 (ton)	co2/fte	co2/m2	co2 / bed
Elim	103.515	347.867	211	2,85	35,4	2,46
Tollekamp	90.942	476.835	243	3,36	40,8	3
Meent	155.788	610.485	428	2,09	38	2,58
Engelenburg	228.808	598.378	501	3,76	45	3,17
Boveneind	0	94.828	284	3,24	44,3	3,05
Dragonder	1.293	8.127	15			6,25
Groenewoud	26.927	271.202	137	4,69	61,6	3,69
Amandelhof	232.888	432.847	565	6,59	62,4	5,54
Spathodea	34.864	107.004	90,9	3,35	14,8	1,07
Looborch	91.793	672.789	228	4,32	40,6	2,92
Wiltonstraat			117	0,991525		
TOTAAL	966.818	3.620.362	2.820	3,187408	44,25525	3,098791
				In ton / fte	in kg / m2	in ton / bec

Na het gasverbruik voor verwarming is de bron die het meest bijdraagt aan CO2 equivalente uitstoot gelekte koelmiddelen. Koelmiddelen zijn ontworpen om zo goed mogelijke temperatuur vast te houden en hebben bij ontsnapping een broeikas effect dat per kilo gelekte middelen gelijk staat aan tonnen CO2. Op locatie Groenewoude is de helft van de uitstoot over 2021 toe te rekenen aan twee onfortuinlijke lekkages van koelmiddelen.

Energieverbruik

De verwachting is dat met name het gasverbruik in 2022 15% tot 20% lager is dan in 2021. De verbruikscijfers van de eerste helft van dit jaar lijken die verwachting te ondersteunen.

Energieverbruik Charim in 2021 (gas in m3 elektriciteit in kWh)

Locatie	Gas	Elektriciteit
Elim	103.515	347.867
Tollekamp	90.942	476.835
Meent	155.788	610.485
Engelenburg	228.808	598.378
Dragonder	1.293	8.127
Boveneind	0	94.828
Groenewoude	26.927	271.202
Amandelhof	232.888	432.847
Spathodea	34.864	107.004
Looborch	91.793	672.789
TOTAAL	966.818	3.620.362

Afval

Charim heeft in 2021 417 ton aan restafval geproduceerd. Dat is 471 kg per fte of 470 kg per bewoner. Dat cijfer is echter geflatteerd. Op twee locaties wordt het restafval niet door Charim maar door de gemeente Zeist opgehaald. Als we die twee locaties en de Wiltonstraat buiten beschouwing laten, is er in 2021 ongeveer 804kg per bewoner geproduceerd. Twee locaties zijn opgehouden met het apart aanbieden van swill (=etensresten). Door efficiënt inkopen en creatief gebruik van overgebleven ingrediënten bleken er te weinig etensresten te worden geproduceerd om apart in te zamelen. Daardoor zijn de scheidingspercentages van de Tollekamp en Elim wel kunstmatig laag.

Locatie	Restafval / bed	Swill / bed	scheidingspercentage
Elim	812	0	16
Tollekamp	793	0	15
Meent	800	112	16
Engelenburg	929	254	40,8
Boveneind	927	357	40,9
Groenewoude	770	182	42
Amandelhof	600	149	41,1
Spathodea	nvt	76,2	nvt
Looborch	nvt	nvt	nvt
Wiltonstraat	655kg totaal		86,5

Papier inkoop

In totaal heeft Charim in 2021 11,1 ton aan papier gekocht, ten opzichte van 13,6 ton in 2020 dat is een afname van 18%. In 2018 werd er echter 7,1 ton ingekocht. Ten opzichte van 2018 is de papierinkoop met 57% gestegen. Wel is het aandeel milieuvriendelijker papier toegenomen van 42% naar 47%. Vanaf eind 2021 worden de standaard formaten alleen nog met keurmerk ingekocht. De verwachting is dan ook dat het aandeel gecertificeerd papier in 2022 nagenoeg 100% is.

Papier	2018		2020		2021	
	met	zonder	met	zonder	met	zonder
Elim		513	480	670	430	510
Tollekamp		370	465	650	418	498
Meent		1113	1298	1810	1165	1383
Engelenburg		1198	863	1203	775	920
Boveneind		765	563	785	600	505
Groenewoude		200	188	263	170	200
Amandelhof		905	778	558	500	595
Spathodea		263	190	265	170	203
Looborch	0	535	345	483	310	368
Wiltonstraat	0	1225	723	1008	648	770
TOTAAL		7087	5893	7695	5186	5952

Onderwerp	Doel	Maatregelen	Voortgang
Co ₂ reductie	55% reductie in 2030, 100% in 2050	Routekaart zoals opgenomen in het SVP.	Uitgevoerd
		Opstellen en uitvoeren mobiliteitsbeleid.	In voorbereiding
		Opstellen thuiswerkbeleid	Uitgevoerd
Circulair werken	5% reductie per jaar van: Ingekocht papier. Afgevoerd bedrijfsafval Afgevoerde Swill	Meedoen aan pilot afvalscheiding 2023	In voorbereiding
		Monitoring Swill.	Uitgevoerd
		Bewustwording printen	Vermindering Papiergebruik is zonder ingrijpen reeds tot stand gekomen.
Vervuiling voorkomen	5% reductie van: Watergebruik Inkoop schoonmaakmiddelen	Beperking debiet douches	In voorbereiding
		Opstellen duurzaam inkoopbeleid.	In uitvoer

Voortgang uitvoering milieubeleidsplan

Bij veel van de activiteiten van Zorggroep Charim wordt energie en grondstoffen gebruikt en ontstaan afval en emissies. Zorggroep Charim wil dit tot een minimum beperken. CO₂-reductie, ofwel energie besparen en duurzame energie gebruiken, heeft daarbinnen hoge prioriteit vanwege de urgentie bij te dragen aan klimaatbeleid. Dat concretiseren we in de volgende doelstellingen:

- Zorggroep Charim streeft ernaar om eind 2022 het zilveren niveau van de Milieuthermometer Zorg te behalen voor bijvoorbeeld de volgende locaties: De Meent, De Engelenburgh, 't Boveneind, De Looborch, de Tollekamp en Groenewoude.
  - In 2023 en 2024 worden deze criteria geborgd en verder uitgebouwd.
  - Zorggroep Charim streeft ernaar de CO₂-uitstoot per bed ieder jaar met 4% te verlagen om zo te komen tot 49% reductie in 2030 en 100% reductie in 2050.
  - Daarvoor is óók een significante reductie in uitstoot niet-gebouw gebonden uitstoot nodig.
  - Dit doen we door :
    - PV-panelen aan te leggen op onze daarvoor geschikte panden
    - Woon-werk en werk-werk verkeer te verduurzamen.
    - Duurzaam inkopen
  - Aanvullend heeft Zorggroep Charim een CO₂ reductieplan opgesteld. Hierin staan de doelstellingen ten aanzien van het verlagen van de CO₂ footprint voor de periode tot 2030 en tot 2050 kwantitatief uitgelegd. Dit maakt onderdeel uit van het Strategisch Vastgoed Plan.
-
- Duurzaamheid is geïntegreerd in de meerjaren onderhoudsplanning van de gebouwen.
  - Nauwe monitoring van zeven van de locaties van Charim wat betreft energieverbruik waarbij verbeterpunten per kwartaal worden besproken.
  - CO₂-reductie van 453 ton door het volledig vervangen van reguliere verlichting door LED verlichting op zeven locaties van Charim.
  - De appendages van de verwarmingsketels zijn op een zevental locaties volledige geïsoleerd om warmteverlies te reduceren.

- Voor iedere locatie van Charim zijn CO2 reductie routekaarten opgesteld
- Op een van de locaties van Charim zijn inmiddels zonnepanelen gelegd en is een warmtepomp geplaatst.
- Voor de locatie Boveneind, die energetisch niet meer te renoveren was, is sloop met vervangende nieuwbouw gerealiseerd.
- Voor de locatie Amandelhof zijn we in gesprek om de regenwaterafvoer aan te laten sluiten ten behoeve van het reguleren van de waterstand van de naastgelegen vijver in Hoog Beek en Royen.
- De ambitie om zo duurzaam mogelijk te bouwen, binnen de technische en financiële mogelijkheden is vastgelegd in het Strategisch Vastgoed Beleid.

Conclusies

Terugkijkend naar het 2021, lijken de doelstellingen zoals opgenomen in het milieubeleidsplan niet gehaald. Die doelstellingen zijn echter pas in 2022 vastgesteld. Dat laat onverlet dat in 2021 wel degelijk stappen zijn genomen, die zullen voor een groot deel echter pas in het verslagjaar 2022 zichtbaar zijn.

In vergelijking met 2018 is de uitstoot van Charim als geheel met meer dan de helft afgenomen. Die afname is met name het gevolg van het besluit vanaf 2019 slechts Nederlandse Windenergie in te kopen, waardoor de door Charim gebruikte elektriciteit geen CO₂ uitstoot meer veroorzaakt.

Energieverbruik zal, ook om financiële redenen, aandacht blijven vragen. In het Strategisch Vastgoedplan is al besloten dat alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 10 jaar of minder zonder meer worden uitgevoerd. In het inkoopbeleid van kleinere installaties en apparaten heeft energieverbruik geen expliciete rol gespeeld. Dat zal in 2022 en verder moeten veranderen.

Het door Charim afgevoerde restafval is in kg per bed sinds 2018 nauwelijks afgenomen. De scheidingsmogelijkheden waren tot voor kort beperkt. Daar zal door toegenomen capaciteit in de markt en veranderend overheidsbeleid in 2023 verandering in komen. De verwachting is dat per 2023 de hoeveelheid restafval drastisch zal afnemen.

Met het besluit om voortaan slechts papier met een milieukeurmerk in te kopen, zal de milieu-impact van het papiergebruik van Charim sowieso afnemen. De toename van het papiergebruik sinds 2018 is echter zorgwekkend en verdient nader onderzoek en eventueel maatregelen.

Vervolgacties

In het najaar van 2022 en in 2023 zal verder worden gewerkt aan de in het milieubeleidsplan gestelde speerpunten. Dat betekent in de praktijk dat de volgende actie moeten worden ingepland, uitgevoerd en geborgd:

1. Opstellen van het mobiliteitsbeleid. Er zijn al contacten met Goed Op Weg om ons te helpen met het opstellen van een mobiliteitsprofiel waarmee me dat beleid kunnen vormgeven
2. Alle locaties van Charim kunnen per 1-1-2023 hun glas en PD-afval gescheiden aanbieden. Dat zal moeten worden ingeregeld en gecommuniceerd.
3. Het waterverbruik van de douches van bewoners is in kaart gebracht, op verschillende locaties ligt dat boven de norm. Daarop moeten nog maatregelen worden ingepland.
4. De intentie om duurzaamheid in het inkoopproces te borgen is uitgesproken en vastgelegd, echter zal nog in een inkoopstrategie moeten worden ingepast.
5. Het papiergebruik binnen Charim is hoog voor een zozeer gedigitaliseerde organisatie. Daarop moeten nog maatregelen worden genomen.
6. Om het duurzaamheidsbeleid te borgen en knelpunten in kaart te brengen is het verstandig om een Green Team op te richten dat bestaat uit medewerkers met een zo breed mogelijke achtergrond. Zij kunnen ook helpen om het draagvlak van maatregelen te vergroten.
7. Er is binnen Charim weinig aandacht voor koeling en koelmiddelen, daar zal bij het inkoopbeleid en bij de nieuwbouw en renovatie van locaties explicieter aandacht voor moeten komen.